

BANK SPÓŁDZIELCZY W WOLBROMIU

Załącznik nr 1 do
Uchwały Nr 3/25/2018
Zarządu BS w Wolbromiu
z dnia 29.05.2018r.

Załącznik nr 1 do
Uchwały Nr 2/4/2018
Rady Nadzorczej BS w Wolbromiu
z dnia 05.06.2018r.

Informacje podlegające ujawnieniu Banku Spółdzielczego w Wolbromiu

wg stanu na 31 grudnia 2017r.

I. Wstęp

1. Bank zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (zwanego dalej „Rozporządzeniem”) w Części Ósmej dokonuje ujawnienia informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych polityki w zakresie wynagrodzeń oraz innych informacji w niniejszym dokumencie zwanym dalej „Ujawnieniem” według stanu na 31 grudnia 2016 r.
2. Bank informuje, że niniejszy dokument obejmuje cały zakres ujawnianych informacji, określonych w Części Ósmej Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 CRR. Ujawnienia informacji w innych dokumentach przez Bank wynika z art. 434 ust. 2 CRR.
3. Bank ujawnia informacje wynikające z art.111 a ustawy Prawo Bankowe.
4. Wszelkie dane liczbowe zostały wyrażone w tysiącach złotych.

II. Cele i strategię w zakresie zarządzania ryzykiem – art. 435 Rozporządzenia

1. Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się zgodnie z długofalową Strategią zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu przygotowaną przez Zarząd i zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Banku. Jest ona zgodna z założeniami strategii działania Banku i podlega corocznemu przeglądowi zarządczemu i weryfikacji. Przegląd i weryfikacja dokonywana jest również w przypadku występowania znaczących zmian wewnątrz lub w otoczeniu Banku.
2. Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu. jest powiązana również z innymi regulacjami o charakterze strategicznym np. Planem ekonomiczno-finansowym, a także zasadami w zakresie zarządzania ryzykiem.
3. Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka zawiera cele definiujące apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny, akceptowalny poziom ryzyka jaki Bank może ponosić.
4. Informacja dotycząca art. 435. ust. 1 lit a-d Rozporządzenia, tzn. strategii i procesów zarządzania tymi rodzajami ryzyka; struktury i organizacji odpowiedniej funkcji zarządzania ryzykiem, w tym informacji na temat jej uprawnień i statutu, lub innych odpowiednich rozwiązań w tym względzie; zakresu i charakteru systemów raportowania i pomiaru ryzyka; strategii w zakresie zabezpieczenia i ograniczenia ryzyka, a także strategii i procesów monitorowania stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i czynników łagodzących ryzyko – zawarte są w Załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.
5. Zatwierdzone przez Zarząd oświadczenie na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem w Banku, dające pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii Banku wymagane przez Art. 453 ust.1 lit. e zawarte jest w Załączniku nr 2.
6. Informacja na temat ryzyka, zgodna z art. 435 ust 1. lit f. w której omówiono ogólny profil ryzyka Banku związany ze strategią działalności, zawierająca kluczowe wskaźniki i dane liczbowe dotyczące ryzyka zawarta jest w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego.
7. W zakresie art. 435 ust 2 Bank informuje, że:
 - 1) Członkowie Zarządu Banku pełnią po jednym stanowisku dyrektorskim. Członkowie Rady Nadzorczej Banku pełnią po jednym stanowisku dyrektorskim. Przez stanowisko dyrektorskie należy rozumieć stanowisko zajmowane w organie Banku (odpowiednio Zarządzie albo Radzie Nadzorczej) lub organach innych podmiotów.
 - 2) Członków Zarządu powołuje zgodnie z przepisami prawa Rada Nadzorcza, działając wg Statutu i *Regulaminu działania Rady Nadzorczej w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu* biorąc pod uwagę wyniki oceny wstępnej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji kandydatów. Oceny następczej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza zgodnie z Procedurą dokonywania ocen odpowiedniości członków Zarządu BS w Wolbromiu. Członków Rady Nadzorczej powołuje Zebranie Przedstawicieli zgodnie ze Statutem i *Regulaminem zebrania Przedstawicieli Banku Spółdzielczego w Wolbromiu*

biorąc pod uwagę kwalifikacje, doświadczenie i reputację kandydata. Oceny następczej kwalifikacji, doświadczenia i reputacji Członków Rady Nadzorczej dokonuje Zebranie Przedstawicieli zgodnie z *Procedurą dokonywanie ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej*.

- 3) Bank, z uwagi na skalę działalności nie stosuje strategii zróżnicowania w zakresie wyboru członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.
- 4) Bank z uwagi na skalę działania nie tworzy w obrębie Rady Nadzorczej komitetu ds. ryzyka.
- 5) Przepływ informacji dotyczącej ryzyka kierowanej do Zarządu oraz Rady Nadzorczej w Banku jest sformalizowany i objęty *Instrukcją „System Sporządzania informacji zarządczej w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu.”* definiującą: częstotliwość, zakres, odbiorców i terminy sporządzania raportów i sprawozdań dotyczących ryzyka. Systemem informacji zarządczej są objęte wszystkie rodzaje ryzyka uznawane przez Bank za istotne. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka zapewniając możliwość podejmowania decyzji, oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko.

III. Zakres stosowania – art. 436

Nie dotyczy

Bank nie dokonuje konsolidacji do celów rachunkowości i regulacji ostrożnościowych

IV. Fundusze własne – art. 437

FUNDUSZE WŁASNE	31.12.2017r.
Fundusze własne ogółem dla współczynnika wypłacalności	58 061
Kapitał Tier 1	58 061
Kapitał podstawowy Tier 1 (CET1)	58 061
Kapitał rezerwowy <i>(fundusz rezerwowý / fundusz zasobowy)</i>	54 303
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	3 180
Korekty okresu przejściowego dotyczące instrumentów kapitałowych zaliczanych do CET1 <i>(fundusz udziałowy – amortyzowany zgodnie z zasadą praw nabytych)</i>	416
(-) Wartości niematerialne i prawne	- 66
(-) Brakująca kwota rezerw celowych	
(-) Strata za rok bieżący	
(-) Strata w trakcie zatwierdzenia i z lat ubiegłych	
(-) Wzajemne zaangażowania w Instrumenty kapitałowe <i>(krzyżowe powiązania kapitałowe – udziały)</i> w CET1	
(-) Udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym CET 1 podmiotów sektora finansowego <i>(nadwyżka ponad 10% kapitału odpowiednio wyliczona)</i> <i>[(zaangażowanie w Tier I + zaangażowanie w Tier II) – 10 % CETI] * [zaangażowanie w CET I / zaangażowanie w fundusze własne]</i>	
(+/-) Inne pozycje lub korekty kapitału CET1 <i>(np. niezrealizowane zyski / straty z tytułu posiadanych instrumentów wycenianych wg wartości godziwej – portfel dostępny do sprzedaży)</i>	229
Kapitał dodatkowy Tier (AT1) <i>(obligacje długoterminowe – amortyzowane zgodnie z zasadą praw nabytych)</i>	
Kapitał Tier 2 (T2)	0
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane zaliczane do T2 <i>(obligacje i pożyczki podporządkowane – amortyzacja dzienne)</i>	
Korekty okresu przejściowego dotyczące instrumentów kapitałowych zaliczanych do Tier 2 <i>(fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych – amortyzowany zgodnie z zasadą praw nabycia)</i>	
Kwota rezerwy ogólnej z tytułu ryzyka kredytowego [do wysokości limitu 1,25 % RWA] <i>(kwota rezerwy – nie przekraczająca 1,25 % kwoty ekspozycji ważonej ryzykiem)</i>	
(-) Wzajemne zaangażowanie w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) w T2	
(-) Udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier 2 (T2) podmiotów sektora finansowego <i>(nadwyżka ponad 10% kapitału odpowiednio wyliczona)</i>	

<i>[(zaangażowanie w Tier I + zaangażowanie w Tier II) – 10% CET I] * [zaangażowanie w Tier II / zaangażowanie w fundusze własne]</i>	
Inne przejściowe korekty T2	0

Bank Spółdzielczy w Wolbromiu posiada fundusze własne dostosowane do rozmiarów prowadzonej działalności. Są one wyznacznikiem poziomu stabilności finansowej Banku oraz stanowią zabezpieczenie w przypadku poniesienia ewentualnych strat.

1. Zestawienie poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2017 roku.

Wyszczególnienie	Kwota (w tys. zł)
Fundusz udziałowy	416
Fundusz zasobowy	54 273
Kapitał podstawowy Tier I	58 061
Kapitał Tier I	58 061
Kapitał Tier II	-
Wymogi kapitałowe	21 663
Zysk netto	3 324
Wskaźnik kapitałowy Tier podstawowy I	21,44 %
Wskaźnik kapitałowy Tier I	21,44 %
Łączny wskaźnik kapitałowy	21,44 %

Wskaźnik rentowności aktywów ROA wg stanu na 31 grudnia 2017r., za który sporządzania jest Informacja Banku wynikająca z art. 111a ustawy Prawo Bankowe wyniósł 0,62 %.

V. Wymogi kapitałowe – art. 438

1. Bank oblicza wewnętrzny wymóg kapitałowy na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne:

- 1) ryzyko kredytowe;
- 2) ryzyko operacyjne;
- 3) ryzyko koncentracji;
- 4) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
- 5) ryzyko płynności,
- 6) ryzyko kapitałowe,
- 7) ryzyko wyniku finansowego
- 8) ryzyka braku zgodności

Uznane za istotne ryzyko braku zgodności Bank pokrywa wewnętrznym wymogiem kapitałowym obliczonym dla ryzyka operacyjnego. Przy obliczaniu dodatkowych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka przyjmuje się

następujące założenia:

- 1) kapitał wewnętrzny na poszczególne rodzaje ryzyka będzie obliczany jako koszt lub utracony przychód (za wyjątkiem ryzyka koncentracji), który może się pojawić w wyniku zaistnienia sytuacji nieoczekiwanej;
- 2) koszt lub utracony przychód, o którym mowa w ust. 1, obliczany jest na podstawie testów warunków skrajnych, które Bank przeprowadza dla poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych za istotne;

Metody wyliczania ekspozycji na ryzyko oraz wymogów kapitałowych minimalnych i wewnętrznych zawiera „Procedura szacowania kapitału wewnętrznego oraz oceny adekwatności kapitałowej” ujawnianej przy niniejszej Informacji.

Całkowity wymóg kapitałowy na dzień 31.12.2017 roku (w tys. zł) prezentuje poniższa tabela.

Rodzaj ryzyka	Wymagany kapitał na zabezpieczenie ryzyka	Alokacja kapitału I Filar	Alokacja kapitału II Filar
Ryzyko kredytowe	19 307	19 307	-
Ryzyko rynkowe (waluta)	-	-	-
Ryzyko operacyjne (BIA)	2 356	2 346	-
Ryzyko koncentracji zaangażowań	-	-	-
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	-	-	-
Ryzyko płynności	-	-	-
Ryzyko wyniku finansowego	-	-	-
Ryzyko kapitałowe	-	-	-
Pozostałe ryzyka	-	-	-
Kapitał wewnętrzny	21 663	21 663	-

Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego na ryzyko operacyjne jest regulacyjny wymóg kapitałowy, obliczony zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami wyznaczania całkowitego wymogu kapitałowego. Kapitałem regulacyjnym zabezpieczona została znaczna część ryzyka wynikająca ze skali prowadzonej przez Bank działalności.

Bank przeprowadza test warunków skrajnych opisany szczegółowo w obowiązującej w Banku Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym. W wyniku tego testu obliczana jest strata, która wystąpiłaby w Banku w wyniku zrealizowania się scenariusza. Bank tworzy dodatkowy wymóg kapitałowy, jeżeli strata przewyższy poziom regulacyjnego wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne. Wymogiem kapitałowym jest różnica pomiędzy obliczoną stratą a regulacyjnym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne.

Wewnętrznym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne jest suma regulacyjnego wymogu kapitałowego oraz kwoty obliczonej w wyniku przeprowadzenia testu.

Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w przypadku przekroczenia limitów koncentracji, o których mowa w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem koncentracji, w zakresie:

- 1) koncentracji dużych zaangażowań;
- 2) koncentracji w sektor gospodarki (koncentracji branżowej);
- 3) koncentracji przyjętych form zabezpieczenia
- 4) koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy

Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji dużych zaangażowań jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji dużych zaangażowań, średnioważonej wagi ryzyka dla dużych zaangażowań i wskaźnika 8%.

Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w ten sam sektor gospodarczy jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji w ten sam sektor gospodarczy, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%. Wewnętrznym wymogiem kapitałowym na ryzyko koncentracji jest suma kwot obliczonych zgodnie z powyższymi założeniami.

Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko płynności z tytułu zagrożenia związanego z nagłym wypływem znaczącej kwoty depozytów. Bank przeprowadza test warunków skrajnych przy założeniu zaistnienia sytuacji nieoczekiwanej, przy jednoczesnej konieczności utrzymania nadzorczej miary płynności krótkoterminowej oraz współczynnika pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi na wymaganym przepisami prawa poziomie, opisany szczegółowo w obowiązującej w Banku Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności. Wynikiem przeprowadzonego testu jest koszt, jaki poniósłby Bank na skutek wystąpienia sytuacji skrajnej.

2. Rezultaty stosowanego przez instytucję wewnętrznego procesu oceny adekwatności kapitałowej, w tym skład dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych określonych na podstawie procesu przeglądu nadzorczego, o których mowa w art. 104 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2013/36/UE

Nie dotyczy

3. Kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z przepisami części trzeciej tytuł II rozdział 2 Rozporządzenia – 8 % kwot ekspozycji ważonych ryzykiem dla każdej kategorii ekspozycji określonej w art. 112:

Lp.	Wyszczególnienie	na dzień 31.12.2017 r.
1	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	-
2	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	586
3	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	-
	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	-
4	Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	-
5	Ekspozycje wobec instytucji	4 954
6	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	1 572
	Ekspozycje detaliczne	556
7	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	9 883
8	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	2
9	Pozycje związane za szczególnie wysokim ryzykiem	-
	Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	-
10	Ekspozycje z tyt.należ. od instyt. i przeds.posiadających krótkoterm. ocenę kred.	-
11	Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	-
12	Ekspozycje kapitałowe	546
13	Inne pozycje	1 208
	RAZEM	19 307

4. Wymogi w zakresie funduszy własnych obliczone zgodnie z art. 92 ust. 3 lit. b) i c);

L.p.	Rodzaj wymogu	Wymóg kapitałowy
1.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit b.	nie dotyczy
2.	Wymóg zgodnie z art. 92 ust. 3 lit c. – ryzyko walutowe	nie dotyczy

VI. Ekspozycja na ryzyko kontrahenta – art. 439

Nie dotyczy. Bank nie posiada portfela handlowego

VII. Bufory kapitałowe – art. 440

Na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1513, z późn. zm.), zwanej dalej „Ustawą makroostrożnościową”, w związku z brzmieniem art. 84 Ustawy makroostrożnościowej, Bank, w okresie od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 grudnia 2017 r., po uwzględnieniu bufora zabezpieczającego, ma utrzymywać co najmniej 10,25 % T1 oraz łącznie co najmniej 13,25 % TCR.

W myśl art. 21 ust. 1 Ustawy makroostrożnościowej Bank utrzymuje kwotę kapitału podstawowego Tier I, o którym mowa w art. 92 ust. 1 Rozporządzenia (UE) nr 575/2013, na poziomie łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 tego rozporządzenia, pomnożonej przez

średnią ważoną wskaźników bufora antycyklicznego obliczoną zgodnie z przepisami Ustawy makroostrożnościowej (bufor antycykliczny specyficzny dla instytucji). Na dzień 31 grudnia 2017 r. wysokość obowiązującego wskaźnika bufora antycyklicznego wynosi 0.

Natomiast od dnia 1 stycznia 2018r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 września 2017r. w sprawie bufora ryzyka systemowego (Dz.U. z 2017, poz. 1776), które określa minimalne wartości współczynników kapitałowych na poziomie:

- Łączny współczynnik kapitałowy 12,875 %
- Współczynnik kapitału Tier I (T1) 10,125 %
- Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) 8,055 %

VIII. Wskaźniki globalnego znaczenia systemowego - art. 441

Nie dotyczy

Bank nie jest bankiem istotnym systemowo.

IX. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego – art. 442

Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują

- 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
- 2) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
- 3) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym od wskaźnika występującego w sektorze banków spółdzielczych;
- 4) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
- 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
- 3) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w banku zrzeszającym lub za pośrednictwem banku zrzeszającego w papierach wartościowych Skarbu Państwa lub Narodowego Banku Polskiego;
- 4) utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym;

Bank kontynuuje politykę dywersyfikacji ryzyka kredytowego, poprzez stosowanie ustalonych zasad bezpieczeństwa działalności kredytowej w poszczególnych segmentach rynku oraz poprzez niezbędne instrumenty.

Do podstawowych działań mających na celu minimalizację ryzyka kredytowego należy zaliczyć:

- a) dywersyfikację struktury przedmiotowej i podmiotowej portfela, poprzez wprowadzone wewnętrzne limity branżowych oraz limity detalicznych ekspozycji kredytowych w postaci limitu udziału ww. ekspozycji w stosunku do posiadanych funduszy własnych oraz postaci limitu łącznego zaangażowania w detaliczne ekspozycje kredytowe w stosunku do jednego kredytobiorcy.
- b) wymaganie przy ocenie zdolności kredytowej uwiarygodnionych dokumentów, weryfikacja informacji przekazywanych przez klientów,
- c) doskonalenie metod oceny zdolności kredytowej poprzez:
 - ostrożne zwiększanie w portfelu kredytowym kredytów inwestycyjnych długoterminowych oraz wymaganie od kredytobiorcy zwiększonego udziału własnego środków w realizację przedsięwzięcia,

- w przypadku hipotecznego zabezpieczenia spłaty kredytu, stosowanie cesji należności z polisy ubezpieczeniowej nieruchomości od ognia i zdarzeń losowych,
 - wykorzystywanie do weryfikacji kredytobiorców, celem minimalizacji ryzyka i eliminowania kredytobiorców niesolidnych, między innymi system wymiany danych BIK.
 - wykorzystanie narzędzi informatycznych do tworzenia modeli oceny zdolności kredytowej,
 - w przypadku ekspozycji finansujących nieruchomości dążenie do ustanowienia zabezpieczenia na finansowanej nieruchomości stanowiącej własność kredytobiorcy.
- d) Analizę struktury portfela w celu wczesnej identyfikacji zagrożeń wynikających z nadmiernych zaangażowań i wprowadzanie stosownych ograniczeń,
 - e) Wzmacnianie monitoringu ekspozycji kredytowych,
 - f) Nadzór nad czynnościami wykonywanymi w toku procesu kredytowania, mający na celu weryfikację sprawności działania mechanizmów kontrolnych (obejmujący m.in.: proces przestrzegania wewnętrznych aktów normatywnych, procedur, kompetencji, itp.),
 - g) Prowadzenie aktywnej polityki szkoleń, także w formie bieżącego instruktażu.
 - h) Dbalność o to, aby informacje przekazywane klientom były zrozumiałe i rzetelne, żeby zawierały wszystkie informacje dotyczące warunków udzielania kredytów, szczególnie ponoszonych przez klienta kosztów.
 - i) Dbalność o profesjonalizm, staranność i rzetelną wiedzę pracowników kredytowych Banku.

Kompetencje do podejmowania decyzji kredytowych są ustalane z uwzględnieniem zasad rozdzielenia funkcji operacyjnej od oceny ryzyka.

1. Definicja pozycji przeterminowanych i o utraconej jakości:
 - przeterminowanie przekracza 90 dni ,
2. Opis strategii przyjętych w celu określenia korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego .

Opis strategii przyjętych w celu określenia korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego określają wewnętrzne procedury. Bank tworzy rezerwy na ryzyko związane z działalnością banków zwane dalej "rezerwami celowymi" zgodnie z zasadami określonymi:

- 1) w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz. U. z 2017 r. poz. 2342 z późn. zm.), zwana dalej UOR,
- 2) w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków (Dz. U. Nr 191, poz. 1279 z późn. zm.),
- 3) w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. Nr 235, poz. 1589 z późn. zm.), zwanym dalej Rozporządzeniem w sprawie zasad tworzenia rezerw,
- 4) w polityce rachunkowości Banku,

Bank tworzy rezerwy celowe, w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- 1) kategorii "normalne" - w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych,
- 2) kategorii "pod obserwacją",
- 3) grupy "zagrożone" - w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub "stracone".

Bank nie tworzy rezerw celowych dotyczących ekspozycji kredytowych stanowiących udzielone zobowiązania pozabilansowe w przypadku, gdy postanowienia umowy:

- 1) gwarantują Bankowi swobodę w podjęciu decyzji o uruchomieniu środków w ramach zobowiązania lub
- 2) uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od terminowej obsługi już wykorzystanej części i niebudzącej obaw sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika w przypadku, gdy wymagane jest stosowanie tego kryterium, lub
- 3) uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od złożenia zabezpieczeń, umożliwiających pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych o kwotę odpowiadającą uruchomianym środkom lub klasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii "normalne".

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych, zaklasyfikowanymi do kategorii "normalne", tworzy się w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego 1,5 % podstawy tworzenia rezerw celowych.

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii "pod obserwacją", "poniżej standardu", "wątpliwe" i "stracone" tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego daną ekspozycję, jednak w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego w relacji do podstawy tworzenia rezerw celowych:

- 1) 1,5 % - w przypadku kategorii "pod obserwacją",
- 2) 20 % - w przypadku kategorii "poniżej standardu",
- 3) 50 % - w przypadku kategorii "wątpliwe",
- 4) 100 % - w przypadku kategorii "stracone".

Rezerwy celowe tworzy się i aktualizuje co do wysokości oraz rozwiązuje najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.

Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych - kryteria klasyfikacji ekspozycji kredytowych

Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie:

- 1) kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek w odniesieniu do:
- 2) dwóch niezależnych od siebie kryteriów,
 - a) terminowości spłaty kapitału lub odsetek,
 - b) sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych.

Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej

Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, prowadzącego pełną lub uproszczoną sprawozdawczość finansową przeprowadza się zgodnie z obowiązującymi w Banku przepisami, w oparciu o ocenę mierników ilościowych oraz ocenę mierników jakościowych.

Ocenę mierników ilościowych klienta przeprowadza się dokonując indywidualnej analizy wpływu poszczególnych mierników na jego sytuację ekonomiczno-finansową.

W przypadku, gdy w ocenie Banku, wartość mierników nie uwzględnia specyfiki prowadzonej przez klienta działalności, Bank może przy dokonywaniu oceny klienta porównać wartości mierników obliczonych dla klienta z ich poziomem właściwym dla danej działalności; dotyczy to w szczególności mierników określających płynność i rotację.

Ocenę jakościową klienta, który jest klientem prowadzącym pełną lub uproszczoną sprawozdawczość finansową, przeprowadza się na podstawie oceny mierników jakościowych.

Ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, który rozlicza podatek rolny lub podatek dochodowy w formie ryczałtu bądź karty podatkowej, przeprowadza się zgodnie z obowiązującymi w Banku przepisami, w oparciu o indywidualną analizę ilościową i jakościową oraz ocenę wpływu poszczególnych mierników na jego sytuację ekonomiczno-finansową, wykorzystując mierniki.

Podstawa tworzenia rezerw celowych

Podstawę tworzenia rezerw celowych stanowi wartość bilansowa ekspozycji kredytowej bez uwzględnienia utworzonych rezerw celowych, ale z uwzględnieniem przewidywanej w związku z restrukturyzacją zadłużenia kwoty umorzenia części ekspozycji kredytowej.

W przypadku, gdy Bank posiada wobec dłużnika ekspozycje kredytowe stanowiące zarówno należności bilansowe, jak i udzielone zobowiązania pozabilansowe, jeżeli warunki umowy nie stanowią inaczej, posiadane zabezpieczenia uwzględnia się w pierwszej kolejności w ustalaniu podstawy tworzenia rezerwy celowej na należności bilansowe.

Przegląd i klasyfikacja ekspozycji kredytowych

Przeglądów i klasyfikacji ekspozycji kredytowych dokonuje się według danych aktualnych na dzień przeprowadzania klasyfikacji.

Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych na koniec każdego kwartału za wyjątkiem ekspozycji kredytowych, gdzie ekspozycja jest zaklasyfikowana do kategorii „normalne” i kwota ekspozycji łącznie z innymi ekspozycjami Banku wobec tego podmiotu nie przekracza 10% funduszy własnych Banku.

Dokonując klasyfikacji podmiotu Bank bierze pod uwagę sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika i terminowość spłat rat kapitałowych i odsetek – na bieżąco.

Klasyfikacja ekspozycji kredytowych

Ekspozycje kredytowe wobec:

- 1) Skarbu Państwa klasyfikuje się do kategorii ryzyka „normalne”, „wątpliwe”, „stracone”
- 2) pożyczek i kredytów detalicznych klasyfikuje się do kategorii ryzyka „normalne”, „stracone”.
- 3) pożyczek i kredytów mieszkaniowych oraz pożyczek i kredytów hipotecznych klasyfikuje się do kategorii ryzyka „normalne”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe”, „stracone”.
- 4) klientów instytucjonalnych hipotecznych klasyfikuje się do kategorii ryzyka „normalne”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe”, „stracone”.

Zabezpieczenia pomniejszające podstawę tworzenia rezerw celowych.

Zabezpieczenia pomniejszające podstawę tworzenia rezerw celowych - zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. z 2015r. poz.2066 z późn. zm.)

Tryb tworzenia, aktualizacji, rozwiązywania oraz zmiany klasyfikacji rezerw celowych

Rezerwy celowe tworzy się, zgodnie z „Instrukcją Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych”. Rezerwy celowe aktualizuje co do wysokości oraz rozwiązuje najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych. Rezerwy celowe tworzy się w ciężar kosztów.

Rezerwy celowe rozwiązuje się po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia.

Ekspozycje kredytowe stanowiące należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne odpisuje się w ciężar utworzonych na nie rezerw celowych.

Rozwiązanie rezerw celowych następuje po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia, tzn. w przypadku, całkowitej spłaty lub wygaśnięcia ekspozycji kredytowej z tytułu zobowiązania pozabilansowego, częściowej spłaty ekspozycji kredytowej, w części odpowiadającej tej spłacie, zmiany kategorii ekspozycji kredytowej na kategorię o niższym stopniu ryzyka w wyniku dokonanej klasyfikacji, wzrostu wartości zabezpieczenia pomniejszającego podstawę tworzenia rezerw celowych, wygaśnięcia ekspozycji kredytowej w wyniku przejęcia przez Bank aktywów dłużnika, jeżeli ich wartość rynkowa jest równa lub wyższa niż dług, wzrostu wartości rezerwy na ryzyko ogólne.

Odpowiedzialność za monitorowanie i dokonywanie klasyfikacji ekspozycji kredytowych

Za monitorowanie poszczególnych ekspozycji kredytowych i ich cykliczną ocenę oraz dokonywanie przeglądów zabezpieczeń, o które pomniejszono podstawę tworzenia rezerw celowych, odpowiedzialna jest komórka ds. monitoringu kredytów Banku.

W kwestiach nieuregulowanych w „Instrukcji Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych” mają zastosowanie zasady zawarte w „Instrukcji monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń a także w przepisach aktów prawnych.

Rozkład geograficzny ekspozycji w podziale na obszary ważne pod względem istotnych kategorii ekspozycji wraz z dodatkowymi szczegółowymi podziałami w stosownych przypadkach – nie dotyczy.

Bank prowadzi działalność lokalnie, brak ekspozycji poza granicami Polski

Bank tworzy rezerwy celowe zgodnie z „Instrukcją Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych” w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- a) kategorii "normalne" - w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych,
- b) kategorii "pod obserwacją",
- c) grupy "zagrożone" - w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub "stracone".

Struktura należności z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowane w rozbiciu na istotne kategorie ekspozycji kredytowych według stanu na dzień 31.12.2017r. przedstawiają poniższe tabele.

Rodzaj ekspozycji		w tys. zł
I	Struktura należności od przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni	65 286
1.	Należności normalne od przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni	56 990
	Odsetki od należności normalnych	1

	Należności pod obserwacją od przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni	0
	Odsetki od należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone od przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni	5 562
	Odsetki od należności zagrożonych	2 732
	Rezerwy celowe na należności od przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni	5 388
	Korekty wartości należności od przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni	225
II	Struktura należności od rolników indywidualnych	15 168
	Należności normalne od rolników indywidualnych	14 760
	Odsetki od należności normalnych	14
	Należności pod obserwacją od rolników indywidualnych	31
	Odsetki od należności pod obserwacją	0
2.	Należności zagrożone od rolników indywidualnych	218
	Odsetki od należności zagrożonych	145
	Rezerwy celowe na należności od rolników indywidualnych	363
	Korekty wartości należności od rolników indywidualnych	138
III.	Struktura należności od przedsiębiorstw indywidualnych	35 838
	Należności normalne od przedsiębiorstw indywidualnych	30 872
	Odsetki od należności normalnych	3
	Należności pod obserwacją od przedsiębiorstw indywidualnych	15
	Odsetki od należności pod obserwacją	0
3.	Należności zagrożone od przedsiębiorstw indywidualnych	4 059
	Odsetki od należności zagrożonych	891
	Rezerwy celowe na należności od przedsiębiorstw indywidualnych	2 594
	Korekty wartości należności od przedsiębiorstw indywidualnych	149
IV	Struktura należności od osób prywatnych	59 024
	Należności normalne od osób prywatnych	57 422
	Odsetki od należności normalnych	30
	Należności pod obserwacją od osób prywatnych	269
	Odsetki od należności pod obserwacją	1
4.	Należności zagrożone od osób prywatnych	894
	Odsetki od należności zagrożonych	408
	Rezerwy celowe na należności od osób prywatnych	1 302
	Korekty wartości należności od osób prywatnych	1 073
V	Struktura należności od instytucji niekomercyjnych dział. na rzecz gosp. domowych	232
	Należności normalne od instytucji niekomercyjnych dział. na rzecz gosp. domowych	232
	Odsetki od należności normalnych	0
	Należności pod obserwacją od instytucji niekomercyjnych dział. na rzecz gosp. domowych	0
	Odsetki od należności pod obserwacją	0
5.	Należności zagrożone od instytucji niekomercyjnych dział. na rzecz gosp. Domowych	0
	Odsetki od należności zagrożonych	0
	Rezerwy celowe na należności od instytucji niekomercyjnych dział. na rzecz gosp. domowych	0
	Korekty wartości należności od instytucji niekomercyjnych dział. na rzecz gosp. domowych	2
VI	Struktura należności od sektora rządowego i samorządowego	36 047
6.	Należności normalne od podmiotów samorządowych	36 032

Odsetki od należności normalnych	15
Należności pod obserwacją od podmiotów samorządowych	0
Odsetki od należności pod obserwacją	0
Należności zagrożone od o podmiotów samorządowych	0
Odsetki od należności zagrożonych	0
Rezerwy celowe na należności od podmiotów samorządowych	0
Korekty wartości należności od podmiotów samorządowych	27

Dla potrzeb naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych od ekspozycji kredytowych klasyfikowanych do kategorii „normalnej”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe”, lub „stracone”, stosuje się zasady wynikające z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. Nr 235 poz. 1589 z późniejszymi zmianami) oraz zasady określone w procedurze wewnętrznej w sprawie tworzenia rezerw celowych.

Stan rezerw celowych na 31.12.2017 (w tys.):

Rezerwy celowe	Wartość
Odpisy na rezerwy i aktualizację wartości, w tym:	2 597
1. Na należności	2 084
2. Na zobowiązania pozabilansowe	373
3. Z tytułu tworzonych funduszy	-
4. Pozostałe	140
Rozwiązanie rezerw i aktualizacja wartości	1 647
1. Na należności	1 279
2. Na zobowiązania pozabilansowe	368
3. Pozostałe	-
Różnica wartości rezerw i aktualizacji	950

Kwota ekspozycji o utraconej wartości i ekspozycji przeterminowanych, podane oddzielnie, z podziałem na ważne obszary geograficzne, w tym w miarę możliwości kwoty korekty o szczególne i ogólne ryzyko kredytowe związane z każdym obszarem geograficznym - nie dotyczy.

Bank prowadzi działalność lokalnie, brak ekspozycji poza granicami Polski.

Informacja o stanie i zmianach rezerw celowych. (w tys.)

Treść	Stan na początek roku obrotowego	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan na koniec roku obrotowego
1. Rezerwy celowe od należności od sektora niefinansowego, w tym:	6 585	1 837	1 338	1 610	5 474
- w sytuacji normalnej	75	70	-	96	49
- pon. standardu	683	823	-	794	712
- wątpliwe	31	128	-	158	1
- stracone	5 796	816	1 338	562	4 712
2. Rezerwy celowe od należności sektora budżetowego	-	-	-	-	-

Ogółem	6 585	1 837	1 338	1 610	5 474
Odpis aktualizujący na odsetki	0	6 574	2 301	100	4 174

Wartość ekspozycji kredytowych, w tym sumy wartości ekspozycji kredytowych będących aktywami lub zobowiązaniami pozabilansowymi, pomniejszone o wartość utworzonych rezerw celowych i odpisów aktualizujących bez uwzględnienia zabezpieczeń prawnych, która jest podstawą kalkulacji wymogu kapitałowego, o którym mowa w art. 128 ustawy- Prawo bankowe oraz średnią (liczoną kwartalnie) kwotę ekspozycji w okresie od 01.01.2017 roku do 31.12.2017 roku w podziale na kategorie przedstawia poniższe zestawienie.

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2017 r.	Wartość średnia w 2017 roku
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	76 188	57 578
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	36 604	36 464
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	16	15
4.	Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	-	-
5.	Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	-	-
6.	Ekspozycje wobec instytucji	213 453	217 537
7.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	24 150	32 671
8.	Ekspozycje detaliczne	9 640	10 848
9.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	140 544	143 519
10.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania przeterminowane	25	3 493
11.	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	-	-
12.	Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	-	-
13.	Ekspozycje z tytułu należności od instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	-	-
14.	Ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	-	-
15.	Ekspozycje kapitałowe	6 827	6 657
16.	Inne ekspozycje	36 867	34 333
RAZEM		544 314	543 115

Strukturę zaangażowania Banku wobec poszczególnych sektorów według typu kontrahenta według stanu na dzień 31.12.2017 roku przedstawia poniższa tabela. (w tys. zł)

Typ kontrahenta (podmiot)	Należności normalne	Należności pod obserwacją	Należności poniżej standardu	Należności wątpliwe	Należności stracone	RAZEM
Banki	215 853	-	-	-	-	215 853
Razem zaangażowanie w sektorze finansowym						215 853

Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora niefinansowego w podziale na typ kontrahenta oraz w podziale na branże według stanu na dzień 31.12.2017r. przedstawia poniższa tabela.

Typ kontrahenta (podmiot)	Należności normalne	Należności pod obserwacją	Należności poniżej standardu	Należności wątpliwe	Należności stracone	RAZEM
Przedsiębiorstwa	72 657	0	4 260	-	2 682	79 599

Przedsiębiorcy indywidualni	15 206	14	1 696	2	981	17 899
Osoby prywatne	57 438	269	60	-	834	58 601
Rolnicy indywidualni	14 760	30	0	0	218	15 009
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gosp.dom	232	-	-	-	-	232
RAZEM ZAANGAŻOWANIE W SEKTORZE NIEFINANSOWYM	160 293	314	6 017	2	4 715	171 340

Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora budżetowego w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2017 roku przedstawia poniższa tabela.

Typ kontrahenta (podmiot)	Należności normalne	Należności pod obserwacją	Należności poniżej standardu	Należności wątpliwe	Należności stracone	RAZEM
Instytucje samorządowe	36 020	-	-	-	-	36 020
Razem zaangażowanie w sektorze budżetowym						36 020

Rozkład ekspozycji w zależności od branży wg stanu na dzień 31.12.2017r. przedstawia poniższa tabela.

Sektor gospodarki	Zobowiązania pozabilansowe	Należności normalne	Należności pod obserwacją	Należności zagrożone	Rezerwy celowe
*** Brak informacji ***	-	53	-	363	933
ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OBRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	3 000	36 020	-	-	-
BUDOWNICTWO	2 265	6 032	-	1 346	3 267
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA	27	83	-	1	1
DZIAŁALNOŚĆ PROFESJONALNA, NAUKOWA I TECHNICZNA	109	214	-	-	-
DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE USŁUG ADMINISTROWANIA I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA	185	6 387	-	582	1 180
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z KULTURĄ, ROZRYWKĄ I REKREACJĄ	-	106	-	-	-
DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	5	30 621	-	-	-
Handel hurtowy i detaliczny	5 851	22 362	11	1 896	1 203
Hotele i restauracje	12	950	-	296	59
Inne	-	1 141	-	-	-
OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	39	1 709	-	-	-

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	30	416	-	-	-
PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	10 665	8 927	-	4 625	837
ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO	972	14 714	30	219	363
TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA	3 082	5 737	3	446	433
Wytwarzanie i zapotrzebowanie w energię elektryczną, gaz, wodę	495	3 405	0	65	67
Razem	26 738	138 874	45	9 839	8 343

Całkowita kwota ekspozycji wg klas ekspozycji z uwzględnieniem kwot ekspozycji wobec MŚP przed i po zastosowaniu współczynnika korygującego MŚP.

		Ekspozycja po odliczeniu korekt wartości i rezerw	W pełni skorygowana wartość ekspozycji (E*)	Wartość ekspozycji	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem przed zastosowaniem współczynnika wsparcia MŚP	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP
MŚP	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	30 275	30 275	22 548	22 548	18 045
	Ekspozycje detaliczne	1 607	1 607	1 580	1 185	903
	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	104 862	104 862	97 999	97 999	80 992
Razem		136 744	136 744	122 127	121 054	99 423
Ekspozycje wobec MŚP podlegające współczynnikowi wsparcia MŚP	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	26 640	26 640	18 913	18 913	14 410
	Ekspozycje detaliczne	1 607	1 607	1 580	1 185	903
	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	78 214	78 214	71 428	71 428	54 421
Razem		113 446	106 461	91 922	91 527	69 734

Zestawienie terminów zapadalności dla wszystkich ekspozycji wraz z dodatkowymi szczegółowymi podziałami w stosownych przypadkach (CRR Art. 442 f-i)
AKTYWA WG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI (wartość nominalna/podział podmiotowy) wg stanu na dzień 31.12.2017r. przedstawia poniższa tabela.

w tys. zł

	Sektor finansowy	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Instytucje niekom. dział. na rzecz gosp. dom.	Instytucje rządowe i samorządowe	RAZEM
bez terminu	47 297	2 687	1 236	0	16	51 237
< tygodnia	28 167	0	0	0	0	28 167

1 tydz.<1 m-c	115 000	670	1 645	1	0	117 316
1 m-c < 3 m-ce	320	6 861	4 229	2	1 482	12 893
3 m-cy < 6 m-cy	25 070	5 526	8 408	4	994	40 002
6 m-cy < 1 roku	1 600	19 876	11 990	7	2 606	36 080
1 roku < 2 lat	0	5 031	8 362	16	5 762	19 170
2 lat < 5 lat	0	12 412	17 440	52	10 745	40 648
5 lat < 10 lat	0	18 273	19 482	108	10 703	48 566
10 lat < 20 lat	0	8 263	16 400	41	3 728	28 433
powyżej 20 lat	0	0	2 317	0	0	2 317
OGÓŁEM	217 453	79 599	91 509	232	36 035	424 829

X. Aktywa wolne od obciążeń – art. 443

1. Składnik aktywów jest traktowany jako obciążony, jeżeli został on zastawiony lub podlega jakiegokolwiek formie ustaleń mających na celu zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej transakcji bilansowej lub pozabilansowej, z której nie może on zostać swobodnie wycofany (np. w celu zastawiania dla potrzeb finansowania).

Nie dotyczy. Bank nie dokonuje operacji zabezpieczanych instrumentami finansowymi.

XI. Korzystanie z ECAI – art. 444

Nie dotyczy

Bank nie korzysta z ratingów.

XII. Ekspozycja na ryzyko rynkowe – art. 445

Nie dotyczy

XIII. Ekspozycja na ryzyko operacyjne – art. 446

1. Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego obliczane są przez Bank metodą wskaźnika bazowego (art. 315-316 Rozporządzenia). Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego na dzień 31.12.2017 wynosił 2 356 tys zł
2. Ryzyko operacyjne to ryzyko straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych
3. Bank realizuje proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, w ramach tego procesu identyfikuje się zdarzenia ryzyka operacyjnego i dokonuje się ewidencjonowania i analizy przyczyn występowania zdarzeń związanych z ryzykiem operacyjnym. W przypadku konieczności podejmowane są działania ograniczające ryzyko obejmujące zmianę procesów wewnętrznych banku, organizacji wewnętrznej, sposobu dokonywania kontroli wewnętrznej, a także organizacja odpowiednich szkoleń dla pracowników.
4. Bank ogranicza możliwości wystąpienia nieoczekiwanych strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego poprzez wdrożenie skutecznego i adekwatnego do aktualnego profilu ryzyka procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, budowę świadomości pracowników poprzez odpowiednie szkolenia i działania zarządcze, a także poprzez wdrożenie skutecznego systemu monitorowania ryzyka i kontroli wewnętrznej.
5. Bank dokonuje pomiaru ryzyka operacyjnego z kwartalną częstotliwością. Wyniki pomiaru wraz ze stosownym opisem oraz komentarzem w formie analizy przekazywane są co kwartał Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku.
6. Bank stosuje w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym uznane praktyki w postaci: prowadzenia rejestrów zdarzeń ryzyka operacyjnego, rejestrów zdarzeń zewnętrznych, dokonywania identyfikacji i analizy procesów, wyznaczenia limitów i wskaźników ryzyka,

wdrożenie odpowiedniego środowiska wewnętrznego zarządzania ryzykiem operacyjnym, a także procesów zarządzania, w tym dokonanie podziału zadań i odpowiedzialności. Bank stosuje zalecenia Rekomendacji M Komisji Nadzoru Finansowego.

7. Straty z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego - zdarzenia ryzyka operacyjnego zarejestrowane w rejestrze zdarzeń ryzyka operacyjnego w 2017 roku podane w tys. zł są w poniższej tabeli.

L.p.	Kategoria	Strata brutto	Strata netto
1.	Oszustwa wewnętrzne	0	0
2.	Oszustwa zewnętrzne	0	0
3.	Zasady dotyczące zatrudnienie i bezpieczeństwa w miejscu pracy	5	5
4.	Klienci, produkty i praktyki operacyjne	0	0
5.	Szkody związane z aktywami rzeczowymi	2	2
6.	Zakłócenia działalności banku i awarie systemu	0	0
7.	Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	0	0
8.	Razem	7	7

Strata 5 tys. zł zrealizowanych kosztów netto, faktycznie poniesionych przez Bank, to kwota odszkodowania dla byłego pracownika Banku. Natomiast kwota 2 tys. zł to naprawy uszkodzeń po awarii kanalizacji na punkcie kasowym w Wolbromiu.

Bank prowadzi działalność na bezpiecznym poziomie.

8. Macierz bazylejską za 2017 rok przedstawia poniższa tabela.

Macierz bazylejska: Rodzaj – Linia biznesowa za okres od 2017-01-01 do 2017-12-31 (dane w tys. zł)

Linia biznesowa	Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń	Koszt rzeczywisty brutto		Koszt potencjalny	Odzysk	Koszt netto
			Dokładny	Szacunkowy			
Bankowość detaliczna	Klienci, produkty i praktyki operacyjne	143	0	0	578	0	0
Bankowość detaliczna	Oszustwa zewnętrzne	2	0	0	11	0	0
Bankowość detaliczna	Szkody związane z aktywami rzeczowymi	3	2	0	0	0	2
Bankowość detaliczna	Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami	353	0	0	83	0	0
Bankowość detaliczna	Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	75	0	0	0	0	0
Bankowość detaliczna	Zasady dotyczące zatrudniania oraz bezpieczeństwo w	1	5	0	0	0	5
Płatności i rozliczenia	Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	1	0	0	0	0	0
Podsumowanie:		578	7	0	672	0	7

XIV. Ryzyko płynności. Informacje wymagane przez Rekomendację „P”

Cele i zasady zarządzania ryzykiem płynności.

Bank zarządza ryzykiem płynności w oparciu o wewnętrzne procedury zarządzania ryzykiem płynności, wprowadzane i aktualizowane Uchwałami Zarządu.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:

1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;

2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

1) utrzymanie dotychczasowej struktury pasywów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych oraz instytucji rządowych i samorządowych;

2) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;

3) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;

4) finansowanie kredytów łącznie z majątkiem trwałym przez pasywa stabilne powiększone o fundusze własne przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;

5) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku;

6) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na poziomie nieujemnym;

7) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów w bazie depozytowej;

8) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie;

9) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

Proces zarządzania ryzykiem płynności

W procesie zarządzania ryzykiem płynności uczestniczą:

1. Rada Nadzorcza w ramach pełnionego nadzoru dokonuje okresowej oceny wszystkich aspektów zarządzania ryzykiem płynności w banku, w tym zgodności prowadzonej polityki z obowiązującą strategią oraz planem finansowym.

2. Za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem płynności odpowiada Zarząd.

3. Nadzór nad zarządzaniem ryzykiem płynności w Banku sprawuje Członek Zarządu-Główny Księgowy.

4. Zadania związane z utrzymywaniem płynności banku wykonuje Główny Księgowy.

5. Zadania związane z identyfikowaniem, pomiarem, monitorowaniem i kontrolowaniem ryzyka płynności w banku wykonuje komórka ds. analiz i ryzyk.

Zakres i rodzaj systemu raportowania

Częstotliwość i rodzaj wewnętrznej sprawozdawczości w zakresie płynności – określa Instrukcja Sporządzania Informacji Zarządczej, która stanowi załącznik do niniejszej Informacji.

Wielkość zgromadzonych depozytów na dzień 31.12.2017 r. ukształtowała się na poziomie 457 687 tys. zł. Bazę depozytową ocenia się jako stabilną. Pomiar przy zastosowaniu metody osadu wskazał, że stabilność bazy depozytowej na dzień 31.12.2017 r. kształtowała się na poziomie 95,31 % -wskaźnik osadu ogółem.

Na dzień 31.12.2017 r. Bank posiadał poziom aktywów płynnych w wysokości 283 959 tys. zł., co stanowiło 53,20 % aktywów ogółem wg.wartości bilansowej.

W związku z wejściem w życie art. 38 ust. 1 rozporządzenia delegowanego nr 2015/61/UE, Bank poza w/w normami płynności zobowiązany był do utrzymywania od dnia 01 października 2015 r. dodatkowego wskaźnika płynności krótkoterminowej LCR (badanie wytrzymałości Banku na wypływy w czasie scenariusza stresowego trwającego 30 dni). Poziom wskaźnika na koniec grudnia 2017 r. wynosił 204 %, przy minimalnym wymaganym poziomie 90%.

Analiza prognozy wpływów i wypływów wskazuje, że skumulowana luka do 1 roku jest dodatnia i oznacza prognozowaną nadwyżkę środków co gwarantuje bezpieczeństwo w horyzoncie krótko- i średnioterminowej płynności.

Ryzyko płynności występujące w Banku uznaje się jako niskie z uwagi na stabilną bazę depozytową, dostęp do źródeł finansowania umożliwiających realizację bieżących i przewidywalnych potrzeb płynnościowych oraz pokrycie pasywów niestabilnych aktywami płynnymi i wysokopłynnymi.

Wskaźniki określające ryzyko płynności są na odpowiednim poziomie.

Poziom ryzyka płynności nie wymagał oszacowania dodatkowego wymogu kapitałowego wynikającego z Filaru II NUK.

Informacje ilościowe w zakresie zarządzania ryzykiem płynności:

**Urealnione zestawienie płynności
według stanu na dzień 31-12-2017**

(tys. zł)

Lp	Wyszczególnienie	SUMA	Avista	> 24 h < = 7 dni	< = 1 m- ca	> 1 m-ca < = 3 m-cy	> 3 m-cy < = 6 m-cy	> 6 m-cy < = 1 rok	> 1 rok < = 2 lata	> 2 lat < = 5 lat	> 5 lat < = 10 lat	> 10 lat < = 20 lat	> 20 lat
Wskaźniki płynności													
1.	Luka		-36 013	103 245	152 202	3 276	35 602	20 967	13 651	15 043	30 676	77 487	-445 055
2.	Luka skumulowana		-36 013	67 231	219 433	222 710	258 312	279 279	292 930	307 973	338 649	416 135	-28 920
3.	Wskaźnik płynności		0,48	822,90	50,21	2,07	43,64	7,02	1 524,28	102,18	370,15	-	0,08
4.	Wskaźnik płynności skumulowany		0,48	1,97	4,03	3,95	4,39	4,50	4,67	4,86	5,24	6,21	0,95

Normy płynności oraz inne regulacyjne normy dopuszczalnego ryzyka w działalności banków przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Norma płynności:	Wartość na dzień 31.12.2017r.
1	M1	238 698
2	M2	6,27
3	M3	2,42
4	M4	2,17
5	LCR	204 %
6	Nadwyżka płynności (Rek. P)	283 959

XIV. Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym – art. 447

Bank posiadał na dzień 31.12.2017r. papiery wartościowe przedstawione w poniższej tabeli.

Nazwa jednostki	Ilość udziałów (szt.)	Wartość udziałów	Sposób wyceny
BPS S.A w Warszawie	2 948 794	5 404	Ceny nabycia
PartNet sp. z o.o. w Krakowie	403	20	Ceny nabycia
Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS	1	5	Ceny nabycia
RAZEM		5 429	X

W portfelu Banku na dzień 31.12.2017r. znajdują się również Bony pieniężne NBP o wartości nominalnej 73 800 tys. zł. oraz obligacje BPS o wartości nominalnej 1 400 tys. zł.

XV. Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym – art. 448

1. Charakter ryzyka stopy procentowej i zasadnicze założenia:

Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) optymalizację wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
- 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
- 2) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
 - a) stosowanie dla produktów klientów stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) - zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
 - b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego);
- 3) ograniczanie ryzyka opcji klienta poprzez dostosowywanie oprocentowania depozytów do oferty konkurencji.

W celu utrzymania założonego w planach strategicznych i rocznych planach finansowych profilu ryzyka, Bank zmienia swoje narażenie na ryzyko stopy procentowej za pomocą działań związanych z:

- 1) inwestowaniem (głównie poprzez sterowanie terminami zapadalności lokat o stałym oprocentowaniu deponowanymi w banku zrzeszającym),
- 2) kredytowaniem (ustalanie parametrów produktów kredytowych),
- 3) finansowaniem zewnętrznym,
- 4) ustalaniem oprocentowania,
- 5) zarządzaniem terminami zapadalności / wymagalności oraz przeszacowania różnych portfeli.

Bank podejmuje następujące działania:

- 1) prowadzi bieżący monitoring kształtowania się najważniejszych rynkowych stóp procentowych na rynku lokalnym,
- 2) dokonuje analiz prognoz w zakresie możliwych wariantów zachowania się rynkowych stóp procentowych w przyszłości,
- 3) analizuje kształtowanie się oprocentowania poszczególnych, własnych produktów bankowych na tle stóp rynkowych oraz porównywalnej oferty konkurencyjnych banków,
- 4) zarządza poszczególnymi grupami aktywów i pasywów w taki sposób, aby zapewnić realizację optymalnej, w danych warunkach, wysokości marży odsetkowej Banku.

Zarząd Banku otrzymuje sprawozdania zawierające niezbędne informacje odnośnie ryzyka stopy procentowej w okresach miesięcznych, natomiast Rada Nadzorcza Banku w okresach kwartalnych. W przypadku wzrostu poziomu ryzyka raporty mogą być opracowywane częściej.

Testem warunków skrajnych objęta jest zmiana wyniku z tytułu odsetek w skali 12 miesięcy, na skutek zmian stóp procentowych NBP o 200 punktów bazowych.

Obliczenia zmian wyniku z tytułu odsetek przeprowadzane są przy pomocy metody luki (niedopasowanie terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych w okresie 12 miesięcy od daty analizy) oraz z uwzględnieniem ryzyka bazowego, rozumianego jako niejednakowe zmiany oprocentowania aktywów i pasywów.

2. W obliczeniach zakłada się:

- 1) ograniczoną możliwość zmian stóp procentowych, wynikającą z niższego poziomu stóp procentowych poszczególnych pozycji aktywów i pasywów, niż zakładana skala zmian stóp procentowych (2 pp.),
- 2) zmianę oprocentowania poszczególnych aktywów, pasywów uzależnionych od stawek referencyjnych z uwzględnieniem wskaźnika zmian w stosunku do stopy referencyjnej (elastyczność zmian oprocentowania pozycji Banku w stosunku do zmian stawki bazowej); wskaźnik zmian w stosunku do stopy referencyjnej stanowi:

- w przypadku pozycji o zmiennej stopie procentowej, współczynnik przeliczeniowy oprocentowania danego aktywa/pasywa w relacji do stopy referencyjnej, wynikający z umownej konstrukcji oprocentowania, np. w przypadku kredytów preferencyjnych opartych o stopę redyskonta NBP, wskaźnik wynosi 1,5/1,6; w przypadku kredytów z oprocentowaniem opartym o stawki WIBOR 1M/3M powiększonym o stałą marżę Banku, wskaźnik wynosi 1,0,
 - w przypadku pozycji o stałej stopie procentowej, wskaźnik wynosi 1,0,
 - w przypadku kredytów/depozytów w grupie *stopa Banku*, wskaźnik wynosi 1,0,
- 3) niejednakową zmianę poziomu poszczególnych stóp referencyjnych, wynikającą z analizy rozbieżności zmian poziomu stóp rynkowych i stopy redyskonta weksli NBP za okres 24 miesięcy,
 - 4) mniejszy zakres zmian oprocentowania aktywów i pasywów w grupie *stopa Banku*.

Założenia, przyjęte w ust. 2, powodują następujące zmiany stóp procentowych:

- 1) stopa redyskonta ulegnie zmianie o 2 pp.,
- 2) rentowność obligacji ulegnie zmianie o 2 pp. zwiększone o średnią różnicę w zmianach + odchylenie standardowe pomiędzy zmianami rentowności obligacji i stopy redyskonta weksli NBP na podstawie ostatnich 24 miesięcy,
- 3) stawka WIBID 1M/WIBID 3M/WIBOR 1M/WIBOR 3M ulegnie zmianie o 2 pp. zwiększone o średnią różnicę w zmianach + odchylenie standardowe pomiędzy zmianami stawki WIBID 1M/WIBID 3M/WIBOR 1M/WIBOR 3M i stopy redyskonta weksli NBP na podstawie ostatnich 24 miesięcy,
- 4) w grupie *stopa Banku*:
 - kredyty z oprocentowaniem równym lub wyższym niż 2% zmieniają oprocentowanie o 2 pp.
 - kredyty i depozyty z oprocentowaniem niższym niż 1% zmieniają oprocentowanie maksymalnie do 0%,
 - pozostałe aktywa i pasywa zmieniają oprocentowanie na poziomie zmian stopy redyskonta (2 pp.) przemnożonej przez wskaźnik, obrazujący relację ich oprocentowania do poziomu stopy redyskonta weksli na datę badania, z ograniczeniem maksymalnie do 100% tej zmiany (czyli nie więcej niż o 2 pp.),

przy czym powyższe ograniczenia związane z poziomem oprocentowania aktywów i pasywów nie mają zastosowania przy wariancie wzrostu stóp procentowych.

Na dzień 31.12.2017r. Bank przeprowadził scenariusze testów warunków skrajnych obejmujące równoległe przesunięcie krzywej dochodowości w górę i w dół o 200 punktów bazowych. Symulacja przeprowadzona dla aktywów i pasywów oprocentowanych na dzień 31.12.2017 r. wykazała:

- 1) w przypadku spadku stóp procentowych możliwość spadku dochodów odsetkowych - 5 659,10 tys. zł,
- 2) w przypadku wzrostu stóp procentowych możliwość wzrostu dochodów odsetkowych o 692,20 tys. zł.

XVI. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne – art. 449

Nie dotyczy. Bank nie posiada ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne.

XVII. Polityka w zakresie wynagrodzeń – art. 450

1. Od 01.05.2017r. obowiązuje „Polityka wynagradzania pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Wolbromiu”. Natomiast do 30.04.2017r. obowiązywała „Polityka zmiennych składników wynagrodzeń” zgodna z Uchwałą KNF nr 258/2011) przygotowywana przez Zarząd i zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Banku. Rada Nadzorcza omawiała zagadnienia oceny polityki wynagrodzeń w 2017 roku dwa razy. Z uwagi na skalę działalności Banku nie powoływano komisji/komitetu ds. wynagrodzeń. Bank nie korzystał z konsultanta zewnętrznego w zakresie ustalania polityki w zakresie wynagrodzeń.

2. Zagregowane informacje ilościowe dotyczące wynagrodzenia, z podziałem na obszary działalności przedsiębiorstwa

	Zarząd	Inne osoby istotnie wpływające na ryzyko	Razem
Zarządzanie bankiem	680	-	680

Zasady ustalania zmiennych składników wynagradzania dla członków Zarządu znajdują się w załączonej „ Polityka wynagradzania pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Wolbromiu.

3. Zagregowane informacje ilościowe na temat wynagrodzeń, z podziałem na kadre kierowniczą wyższego szczebla i pracowników, których działania mają istotny wpływ na profil ryzyka (w tys. PLN)

Wyszczególnienie	Zarząd	Inne osoby istotnie wpływające na ryzyko	Razem
Wynagrodzenie stałe	565	-	565
Wynagrodzenie zmienne	115	-	115
Liczba osób uzyskujących odprawy	-	-	-
Wartość odpraw	-	-	-
Najwyższa wypłata odprawy	-	-	-

4. Liczba osób, które otrzymały wynagrodzenie w wysokości co najmniej 1 mln EUR w danym roku obrotowym: dla wynagrodzeń w przedziale między 1 mln EUR a 5 mln EUR – w podziale na przedziały wynagrodzeń o wielkości 500 000 EUR, a dla wynagrodzeń wyższych niż 5 mln EUR – w podziale na przedziały wynagrodzeń o wielkości 1 mln EUR

- Nie dotyczy

5. Zgodnie z Art.94 ust. 1 lit g dyrektywy 36/2013 wysokość stałych składników wynagrodzenia dla Prezesa Zarządu i pozostałych członków Zarządu Banku określa Rada Nadzorcza Banku. Wysokość wynagrodzenia nie może być niższa od wynagrodzenia minimalnego określonego w obowiązujących przepisach wykonawczych do Kodeksu Pracy.

XVIII. Dźwignia finansowa – art. 451

Dźwignia finansowa oznacza względną – w stosunku do funduszy własnych Banku – wielkość posiadanych przez Bank aktywów, zobowiązań pozabilansowych oraz zobowiązań warunkowych dotyczących płatności lub dostawy lub dostarczenia zabezpieczenia z uwzględnieniem zobowiązań z tytułu otrzymanych środków finansowych, zaciągniętych zobowiązań, umów dotyczących instrumentów pochodnych lub umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, lecz z wyjątkiem zobowiązań, które można wyegzekwować wyłącznie w przypadku likwidacji Banku.

Wskaźnik dźwigni oblicza się jako iloraz kapitału Tier I Banku i miary ekspozycji całkowitej Banku i wyraża się jako wartość procentową, gdzie miara ekspozycji całkowitej oznacza sumę wartości ekspozycji z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych nieodliczonych przy wyznaczaniu miary kapitału Tier I.

- 1) Bank ustalił limit wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie 6 %
- 2) Poziom wskaźnika dźwigni na dzień 31 grudnia 2017r. kształtował się na poziomie 10,67 %

XIX. Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego – art. 452

Nie dotyczy. Bank nie stosuje metody IRB.

XX. Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego – art. 453

Bank stosuje następujące techniki ograniczania ryzyka kredytowego:

1. Pomniejszanie podstawy tworzenia rezerw celowych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków. Bank przyjmuje zabezpieczenia zgodnie z *Instrukcją prawne zabezpieczenia transakcji kredytowych w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu*
2. Pomniejszanie wag ryzyka przypisywanych ekspozycjom kredytowym zabezpieczonym hipotecznie na nieruchomości mieszkalnej w rachunku wymogów kapitałowych na podstawie Rozporządzenia 575/2013 UE. Bank zarządza ryzykiem związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, zgodnie z *Zasadami identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka kredytowego w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu*.
3. Techniki redukcji ryzyka kredytowego – zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE - procedurę wyznaczania wymogu kapitałowego z tytułu technik redukcji ryzyka kredytowego w Banku opisuje *Procedura szacowania kapitału wewnętrznego oraz oceny adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu*.
4. W celu ograniczania skutków ryzyka kredytowego Bank przyjmuje zabezpieczenia. Przyjmowane zabezpieczenia powinny spełniać kryteria płynności, wartości oraz dostępu i możliwości ich kontroli, zgodnie z obowiązującą w Banku *Instrukcją prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu* i *Instrukcją Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych*.
5. Wartość przyjmowanych zabezpieczeń powinna zapewnić odpowiedni poziom wskaźnika LtV przez cały okres kredytowania.
6. Bank stale monitoruje zmiany na rynku typowych zabezpieczeń, przyjmowanych przez Bank, tj. rynku nieruchomości.
7. Bank preferuje zabezpieczenia zwrotności kredytów, które pozwalają na skuteczną egzekucję należności w przypadku braku spłaty kredytów.

XXI. Stosowanie metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego

Nie dotyczy

Bank nie stosuje metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego

XXII. Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego

Nie dotyczy

Bank nie stosuje wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego.

Sporządziła: komórka ds. analiz i ryzyk
Wolbrom, dnia 28 maja 2018 roku

Informacja o strategii i celach zarządzania ryzykiem

Podstawowe założenia procesu zarządzania ryzykiem

1. Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych; ostrożnościowe podejmowanie ryzyka oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.
2. W celu przeprowadzania procesów wymienionych w ust. 1 realizowane są zadania, związane z analizą wartości podstawowych mierników charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka.
3. Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy: dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu, stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki, monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka.
4. Bank zarządza rodzajami ryzyka uznanymi przez Bank za istotne zgodnie z obowiązującymi wewnętrznymi regulacjami zarządzania tymi rodzajami ryzyka.
5. Na system zarządzania każdym rodzajem ryzyka składa się:
 - 1) procedura opisująca zasady zarządzania ryzykiem;
 - 2) identyfikacja, pomiar i monitorowanie;
 - 3) system limitów ograniczających ryzyko;
 - 4) system informacji zarządczej;
 - 5) odpowiednio dostosowana organizacja procesu zarządzania.
6. Do rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne, o których mowa w ust. 4, zaliczane są:
 - 1) ryzyko kredytowe;
 - 2) ryzyko operacyjne;
 - 3) ryzyko koncentracji;
 - 4) ryzyko płynności;
 - 5) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
 - 6) ryzyko kapitałowe;
 - 7) ryzyko braku zgodności;
 - 8) ryzyko wyniku finansowego

Procedury zarządzania ryzykiem podlegają przeglądowi i aktualizacji w cyklach rocznych pod względem dostosowania ich do aktualnych przepisów prawa przy uwzględnieniu zmian w skali działalności Banku oraz zmian organizacyjnych; wnioski z przeglądu prezentowane są Zarządowi Banku oraz przekazywane do odpowiednich komórek organizacyjnych Banku, celem ewentualnego uaktualnienia zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem

W procesie zarządzania ryzykiem bankowym w Banku uczestniczą:

- 1) Rada Nadzorcza;
- 2) Zarząd;
- 3) komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) odpowiedzialne za:
 - a) sprawozdawczość dla odbiorców zewnętrznych,
 - b) zarządzanie nadwyżką środków,
 - c) sprzedaż kredytów,
 - d) identyfikację i akceptację ryzyka kredytowego dla pojedynczych transakcji,
 - e) pomiar, monitorowanie i kontrolę poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego.

Rada Nadzorcza:

- 1) zatwierdza Strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, obejmujące m.in. możliwy do zaakceptowania ogólny poziom ryzyka Banku;
- 2) zatwierdza procedury dotyczące procesów:
 - a) szacowania kapitału wewnętrznego,
 - b) planowania i zarządzania kapitałowego;
- 3) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku, zawartą w Regulaminie organizacyjnym, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- 4) zatwierdza ogólne zasady polityki dotyczącej zmiennych składników wynagrodzeń;

- 5) sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności rozumianym jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, a także zatwierdza założenia polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności, ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 6) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze Strategią działania i planem finansowym Banku;
- 7) zapewnia wybór członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- 8) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem występującym w działalności Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, głównie poprzez zapoznawanie się z raportami i sprawozdaniami dotyczącymi oceny narażenia Banku na poszczególne rodzaje ryzyka (w tym ryzyka braku zgodności) i na ich podstawie dokonuje oceny stopnia efektywności i adekwatności zarządzania ryzykiem;
- 9) ocenia, czy działania Zarządu w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z polityką Rady Nadzorczej.

Zarząd:

- 1) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych strategii oraz procedur dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka w zakresie:
 - a) systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności,
 - b) systemu kontroli wewnętrznej,
 - c) szacowania kapitału wewnętrznego, zarządzania i planowania kapitałowego,
 - d) dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego;
- 2) odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;
- 3) odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu oceny adekwatności kapitałowej i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz nadzór nad jego efektywnością, wprowadzając w razie potrzeby niezbędne korekty i udoskonalenia;
- 4) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- 5) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;
- 6) zatwierdza limity wewnętrzne oraz ich wysokość dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- 7) odpowiada za przejrzystość działań Banku, w szczególności za politykę informacyjną w zakresie działalności Banku, pozwalającą na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu Banku w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania stanu bezpieczeństwa działalności Banku i za ocenę sytuacji finansowej Banku;
- 8) zapewnia zgodność działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa;
- 9) zapewnia, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
- 10) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń;
- 11) uwzględnia rezultaty badań prowadzonych przez audyt wewnętrzny oraz biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem;
- 12) przekazuje Radzie Nadzorczej okresowe informacje przedstawiające w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku.

Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pomiędzy pracownikami, czy też jednostkami organizacyjnymi Banku. Komórki organizacyjne Banku biorą udział w procesie zarządzania ryzykiem poprzez realizację celów zawartych w strategii oraz zgodnie z regulaminem organizacyjnym Banku. Komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej Banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Identyfikacja, pomiar i monitorowanie ryzyka

1. Bank stosuje metody (modele) identyfikowania i pomiaru ryzyka związanego z jego działalnością dostosowane do profilu, skali i złożoności ryzyka, w przypadku wątpliwości w zakresie poziomu ryzyka stosuje się podejście z zachowaniem maksymalnego stopnia ostrożności.
2. Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości oraz charakteru poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku.
3. Metody lub systemy pomiaru ryzyka, a w szczególności ich założenia, są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie i weryfikację historyczną.
4. Przegląd i aktualizacja metod lub systemów pomiaru ryzyka przeprowadzane są wraz z przeglądem procedur dotyczących zarządzania ryzykiem.

Limity ograniczające ryzyko

1. Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.
2. Procedury wewnętrzne określają zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów oraz częstotliwość monitorowania ich przestrzegania i raportowania.
3. Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku.
4. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej.
5. Bank określa wysokość limitów (w zależności od rodzaju ryzyka lub charakteru limitu) w oparciu o następujące przesłanki:
 - 1) analizę historyczną stopnia wykorzystania limitu;
 - 2) apetyt na ryzyko określony przez Radę Nadzorczą;
 - 3) analizę wpływu zrealizowania się limitu w maksymalnej wysokości na sytuację finansową Banku;
 - 4) wysokość ryzyka, którym jest obciążona pozycja objęta limitem.
6. Z zachowaniem limitów określonych w ustawie Prawo bankowe, Bank ustalił i weryfikuje wewnętrzne limity zaangażowań według kryteriów uwzględniających specyfikę ich działalności.
7. Procedury wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem określają sytuacje, w których dopuszczalne jest przekroczenie limitów wewnętrznych, określają warunki akceptacji przekroczeń oraz sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów wewnętrznych.
8. Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych, dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka oraz ich wysokość, zatwierdza Zarząd Banku.
9. Przekroczenia limitów wewnętrznych są monitorowane i poddawane szczegółowej analizie – zadania te wykonują komórki organizacyjne wskazane w procedurach szczegółowych dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Informacja zarządcza dotycząca zarządzania ryzykiem

1. Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony system informacji zarządczej.
2. System sprawozdawczości zarządczej dostarcza informacji na temat:
 - 1) rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku;
 - 2) profilu ryzyka;
 - 3) stopnia wykorzystania limitów wewnętrznych;
 - 4) wyników testów warunków skrajnych;
 - 5) skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.
3. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku.
4. Zakres oraz szczegółowość sprawozdań wewnętrznych są dostosowane do rodzaju raportowanego ryzyka oraz odbiorców informacji.
5. Rzetelność, dokładność oraz aktualność dostarczanych informacji zapewnia wprowadzony w Banku system kontroli wewnętrznej.
6. Szczegółowe zasady działania systemu informacji zarządczej reguluje w Banku odrębna procedura; ponadto w regulacjach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego został określony w sposób ogólny zakres informacji zarządczej z obszaru, którego dotyczy regulacja; szczegółowy wykaz sprawozdań zarządczych określa odrębna regulacja.

Informacja na temat profilu ryzyka

Bank Spółdzielczy w Wolbromiu z siedzibą w Wolbromiu, ul. Krakowska 26 w prowadzi działalność poprzez

- Oddział w Wolbromiu,
- Oddział w Żarnowcu,
- Oddział w Skale,
- Oddział w Charsznicy,
- Oddział w Pilicy,
- Oddział w Olkuszu,
- Oddział w Łazach,
- Filię w Sędziszowie,
- dwa Punkty kasowe w Wolbromiu,
- Punkt kasowy w Olkuszu,
- Punkt kasowy w Łazach,

Działalność operacyjną prowadzona była również za pośrednictwem banku internetowego.

Bank Spółdzielczy w Wolbromiu na dzień 31 grudnia 2017 roku nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

Ryzyko bankowe

System kontroli ryzyka bankowego obejmuje zarządzanie kilkoma głównymi rodzajami ryzyka, które zostały w Banku zdefiniowane jako ryzyko o istotnym charakterze. Jest to między innymi ryzyko kredytowe, ryzyko płynności, ryzyko operacyjne, ryzyko stopy procentowej. Powyższe kategorie ryzyka podlegają miesięcznym analizom (z wyjątkiem ryzyka operacyjnego – raz na kwartał), przedkładanym Zarządowi Banku przez komórkę ds. analiz ryzyka bankowego.

Ryzyko stopy procentowej.

Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej zostały zawarte w Zasadach zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu zatwierdzonych Uchwałą Zarządu nr 3/22/2017 z dnia 26.05.2017 r. Przyjęte cele strategiczne zostały określone w Strategii zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu zatwierdzonej Uchwałą Zarządu nr 2/22/2017 z dnia 26.05.2017 r. i Uchwałą RN nr 6/4/2017 z dnia 08.06.2017r.

Celem strategicznym Banku w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej jest minimalizacja negatywnych zmian w zakresie wyniku finansowego, na skutek niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych; ponadto celem jest zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z tym ryzykiem, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania mających na celu eliminację zagrożeń nierównomiernej reakcji różnych pozycji bilansowych na zmiany stóp procentowych, a przez to na zmiany przychodów i kosztów odsetkowych.

Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) optymalizację wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
- 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych. W 2017 r. ryzyko stopy procentowej pozostawało na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko braku zgodności.

Zarząd Banku Uchwałą nr 6/60/2017 z dnia 27.12.2017 r. wprowadził aktualizację „Instrukcji Zarządzanie ryzykiem braku zgodności”, w której zostały zawarte zasady identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka braku zgodności. RN zatwierdziła ww. Instrukcję Uchwałą nr 4/7/2017 z dn. 28.12.2017r.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności realizowany w Banku obejmuje:

- 1) identyfikację – na podstawie informacji wewnętrznych i zewnętrznych, np. baz danych o zmianach aktów prawnych, rejestrów wewnętrznych Banku, zgłoszonych informacji naruszaniu przepisów, pozwalającą na wstępne zlokalizowanie obszarów ryzyka, które następnie zostaną poddane ocenie,
- 2) ocenę ryzyka - pomiar lub szacowanie, analizę ryzyka,
- 3) kontrolę ryzyka - czyli stosowanie mechanizmów kontrolnych ograniczających ryzyko,
- 4) monitorowanie ryzyka, w tym monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych,
- 5) raportowanie na temat ryzyka.

Ponieważ ryzyko braku zgodności, jako powiązane z ryzykiem operacyjnym - w odróżnieniu od innych rodzajów ryzyka, takich jak kredytowe i rynkowe - dotyczy wszystkich komórek i obszarów działalności Banku, proces zarządzania nim oraz zakresy odpowiedzialności obejmują znacznie szerszy krąg osób niż w przypadku innych rodzajów ryzyka.

Ryzyko kredytowe.

Zarząd Banku Uchwałą nr 5/22/2017 z dnia 26.05.2017 r. wprowadził aktualizację Zasad identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka kredytowego, w której zostały zawarte zasady identyfikacji, pomiaru i analizy poziomu ryzyka kredytowego.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie stabilnego i zrównoważonego pod względem jakości i wartości portfela kredytowego, równocześnie cechującego się dochodowością oraz bezpieczeństwem rozumianym jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych.

Ryzyko kredytowe w Banku wynika między innymi z koncentracji, która jest efektem ograniczenia działalności Banku do obszaru określonego w Statucie, zatwierdzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym to proces ciągły, opierający się na okresowo weryfikowanych zasadach, których przestrzeganie umożliwiłoby zminimalizowanie zagrożeń występujących w działalności kredytowej, co można osiągnąć dzięki podejmowaniu odpowiednich działań zabezpieczających w dwóch podstawowych obszarach: ryzyka pojedynczej transakcji, ryzyka portfela kredytowego. Bank dąży do ograniczania ryzyka kredytowego oraz ryzyka koncentracji wyznaczając limity rozwoju akcji kredytowej. Ustalone limity kredytowe zostały dotrzymane.

Ryzyko płynności.

Instrukcja - zarządzanie ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu zatwierdzona została Uchwałą Zarządu nr 6/22/2017 z dnia 26.05.2017r.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem płynności jest takie kształtowanie struktury bilansu Banku oraz zobowiązań pozabilansowych, aby zapewnić stałą zdolność do regulowania zobowiązań, uwzględniającą charakter prowadzonej działalności oraz mogące się pojawić potrzeby w wyniku zmian na rynku pieniężnym lub zachowań klientów.

Zarządzanie ryzykiem płynności ma charakter skonsolidowany i całościowy, co oznacza zarządzanie płynnością w odniesieniu do pozycji bilansowych i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie działy i jednostki organizacyjne Banku. W 2017 r. ryzyko płynności pozostawało na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko operacyjne.

Instrukcja- zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu zatwierdzona została Uchwałą Zarządu nr 13/5/2017 z dnia 27.01.2017 r. Zasady zarządzania tym ryzykiem zostały opracowane zgodnie z zaleceniami „Rekomendacji M”. Przyjęte cele strategiczne zostały określone w Strategii zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu zatwierdzonej Uchwałą Zarządu nr 2/22/2017 z dnia 26.05.2017 r. i Uchwałą RN nr 6/4/2017 z dnia 08.6.2017r.

Głównym celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest minimalizacja ryzyka poniesienia straty, która może być spowodowana nieadekwatnym lub błędnym działaniem procesów, ludzi i systemów lub też czynników zewnętrznych. W celu ograniczenia ryzyka operacyjnego Zarząd Banku prowadzi politykę polegającą na:

- 1) na zapobieganiu zdarzeniom operacyjnym powstającym w bieżącej działalności, w procesach oraz systemach, przy zastosowaniu mechanizmów kontrolnych adekwatnych do skali generowanego ryzyka;

- 2) podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń w przypadku przekroczenia akceptowanego poziomu;
- 3) likwidowaniu negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych;
- 4) rejestrowaniu danych o zdarzeniach operacyjnych i poniesionych stratach operacyjnych w aplikacji programu informatycznego OperNet – Rejestrze Incydentów Ryzyka Operacyjnego, wspomagającym zarządzanie ryzykiem operacyjnym, który pozwala na pełną analizę zarejestrowanych zdarzeń ryzyka operacyjnego wraz z analizą strat bezpośrednich i pośrednich.

Limity strategiczne w 2017 roku, Zestaw wskaźników i dane liczbowe dotyczące ryzyka

1. Ustalono maksymalne wartości wskaźnika LtV na poziomie:
 - a) 80% - w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych.
 - b) 75% - w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych.
2. Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (EKZH) w portfelu kredytowym na poziomie 70%
EKZH: 113 355 tys. PLN = 54,67 % portfela kredytowego
3. Udział detalicznych ekspozycji kredytowych (DEK) w portfelu kredytowym na poziomie 10%
DEK: 9 635 tys. PLN = 4,65 % portfela kredytowego
4. Wobec jednego kredytobiorcy detalicznego limit – 256 tys. PLN
5. Wskaźnik pokrycia kredytów depozytami 220,59 %

1. Wskaźniki dotyczące ryzyka kredytowego.

Lp.	wskaźnik	limit	Wartość na dzień 31.12.2017r.
1.	Kredyty i pożyczki zagrożone wg wartości nominalnej / kredyty i pożyczki ogółem wg wartości nominalnej	max 6 %	5,18 %
2.	Suma dużych zaangażowań w stosunku do funduszy własnych	max 200 %	53,19 %
3.	Udział kredytów udzielonych na nieruchomości mieszkaniowe w portfelu kredytowym wg wartości nominalnej	max 25 %	19,25 %
4.	Udział kredytów udzielonych na nieruchomości niemieszkalne w portfelu kredytowym wg wartości nominalnej	max 10%	4,37 %
5.	Ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie wg wartości nominalnej / kredyty i pożyczki wg wartości nominalnej	max 70 %	54,67 %

2. Wskaźniki dotyczące ryzyka płynności.

Lp.	wskaźnik	limit	Wartość na dzień 31.12.2017r.
1.	Udział aktywów płynnych w sumie bilansowej	min 20	53,20
2.	Aktywa płynne / depozyty niestabilne	min 200	874,01
3.	Depozyty stabilne/aktywa wg.wartości bilansowej	min 50	79,58
4.	Depozyty / kredyty i zobowiązania pozabilansowe udzielone	min 120	193,52
5.	Udział depozytów największych deponentów w depozytach klientów ogółem	max 15	10,63
6.	Depozyty niestabilne / aktywa wg wartości bilansowej	max 30	6,09
7.	Zobow.pozabilansowe udzielone/ aktywa wg.wartości bilansowej	max 12	5,42

3. Wskaźniki dotyczące ryzyka stopy procentowej.

Lp.	wskaźnik	Wartość na dzień 31.12.2017r.	
1.	Udział aktywów oprocentowanych w sumie bilansowej		90,9 %
2.	Udział pasywów oprocentowanych w sumie bilansowej		85,7 %
3.	Rozpiętość odsetkowa		2,57 %
4.	Marża odsetkowa		2,20 %
		limit	
5.	Luka skumulowana do summy bilansowej	12 %	5,1 %
6.	Limit dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tyt.ryzyka przeszacowania i bazowego w relacji do funduszy własnych przy założeniu zmiany stóp o +/- 100p,b.	15 %	3,7 %
7.	Limit dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tyt.ryzyka bazowego w relacji do funduszy własnych przy założeniu zmiany stóp o +/- 100p	12 %	3,3 %
8.	Limit na zmianę wartości ekonomicznej baku w relacji do funduszy własnych +/- 200 p.b.	2 %	0,1 %
9.	Limit na zmianę wyniku odsetkowego z tyt. ryzyka przeszacowania i bazowego w relacji do wyniku odsetkowego	18 %	17,8 %

4. Wskaźniki dotyczące ryzyka walutowego.

Lp.		limit	Wartość na dzień 31.12.2017r.
1.	Udział całkowitej pozycji walutowej w funduszach własnych	1,5 %	0,77 %
2.	Limit indywidualny dla EUR (w jednostkach waluty)	100 000	113,67
3.	Limit indywidualny dla USD (w jednostkach waluty)	25 000	1 936,89

Informacja Banku Spółdzielczego w Wolbromiu wynikająca z art.111a ustawy Prawo Bankowe

- 1. Informacja o działalności Banku Spółdzielczego w Wolbromiu poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w podziale na poszczególne państwa członkowskie i państwa trzecie, w których posiada podmioty zależne, na zasadzie skonsolidowanej w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 48 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 za dany rok obrotowy.**

Bank Spółdzielczy nie prowadzi działalności poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
Bank na dzień 31.12.2017r. nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych.

- 2. Informacja o stopie zwrotu z aktywów obliczonej jako iloraz zysku netto i sumy bilansowej.**
Stopa zwrotu z aktywów (ROA) według stanu na 31 grudnia 2017 roku wynikająca z art. 111a ustawy Prawo bankowe wynosi 0,62 %, przy średniej wartości wskaźnika w grupie rówieśniczej 0,60 %

- 3. Opis systemu zarządzania, w tym systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.**
System zarządzania.

System zarządzania jest wewnętrznym instrumentem mającym zapewnić bezpieczeństwo prowadzonej przez Bank działalności. Stanowi zbiór zasad i mechanizmów, których zadaniem jest organizacja procesów decyzyjnych i ocena działalności bankowej celem zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w Banku środków.

Zadania systemu zarządzania wskazane wyżej mają na celu zapewnienie legalności działania Banku oraz bezpieczeństwa zgromadzonych w nim środków przez ustalenie ryzyka powstającego w działalności Banku, monitorowanie go i zarządzanie nim oraz zapewnienie przestrzegania przepisów. Ma to wspomagać prawidłowe, efektywne i skuteczne kierowanie Bankiem przez jego organy.

Za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz działanie systemu zarządzania dostosowanego do wielkości i profilu ryzyka wiążącego się z działalnością odpowiada Zarząd Banku. Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność.

Istotnym dokumentem programowym o znaczeniu strategicznym są przyjęte przez Bank Zasady Ładu Korporacyjnego kształtujące właściwe zasady postępowania Banku jako instytucji zaufania publicznego. Zapewniają prowadzenie działalności z zachowaniem najwyższej staranności, profesjonalizmu i etyki osób wchodzących w skład organów Banku oraz ukształtowanie odpowiednich relacji z udziałowcami obejmujących wymagania odpowiedzialnego i lojalnego działania. Jednym z nadrzędnych celów Banku jest dbałość o klienta przekładająca się na rzetelny i transparentny obowiązek informacyjny.

Skuteczna realizacja przyjętych przez Bank celów strategicznych wymaga posiadania właściwej struktury organizacyjnej z odpowiednim systemem kontroli wewnętrznej, audytu i zarządzania ryzykiem. Polityka wynagrodzeń, stanowiąc istotny element rozwoju i Bezpieczeństwa funkcjonowania instytucji nadzorowanej jest realizowana przy czynnym udziale organów Banku. Polityka informacyjna służy budowie właściwych relacji, w szczególności poprzez ułatwianie dostępu do informacji zarówno klientom, jak i udziałowcom. W celu budowania wartości i reputacji Banku wykazuje on troskę o ochronę praw i rozwój pracowników, w tym ochronę co najmniej przed działaniami o charakterze represyjnym, dyskryminacją lub innymi rodzajami niesprawiedliwego traktowania. Bank Spółdzielczy w Wolbromiu dąży do stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego w jak najszerszym zakresie uwzględniając zasadę proporcjonalności wynikającą ze skali, charakteru działalności oraz specyfiki Banku.

System zarządzania ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Wolbromiu odbywa się w oparciu o zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Strategię zarządzania ryzykami, a ponadto: polityki, instrukcje, zasady, procedury szczegółowe oraz sporządzane w formie pisemnej analizy z uwzględnieniem Zasad Ładu Korporacyjnego. W celu dywersyfikacji ryzyk Bank wprowadził limity wewnętrzne ograniczające jego poziom oraz przeprowadza testy warunków skrajnych.

Bank w ramach systemu zarządzania ryzykiem stosuje:

- 1) sformalizowane zasady służące określaniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem,
- 2) sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Banku, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości,
- 3) sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów,
- 4) system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka,
- 5) posiada strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka.

Zadaniem systemu zarządzania ryzykiem jest identyfikacja, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka występującego w działalności Banku. Realizacji tych zadań służą działania podejmowane przez Bank, określone wyżej. Czynności te mają służyć zapewnieniu prawidłowości procesu wyznaczania i realizacji szczegółowych celów działalności prowadzonej przez Bank.

W zakresie stosowania Zasad Ładu Korporacyjnego, Bank prowadzi działania mające na celu dostosowanie przepisów wewnętrznych w szczególności w obszarze:

- 1) polityki informacyjnej, zarządzania konfliktami interesów i konfliktami personalnymi;
- 2) zarządzania procesem reklamacji,

Bank na bieżąco prowadzi monitoring rejestru skarg, reklamacji i wniosków. Na przestrzeni 2017. nie odnotowano przypadków wystąpienia konfliktów interesów, jak również anonimowych zgłoszeń przypadków nadużyć wewnętrznych.

System kontroli wewnętrznej.

Celem systemu kontroli wewnętrznej jest wspomaganie procesów decyzyjnych przyczyniające się do zapewnienia:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku Spółdzielczego,
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
- 3) zgodności działania Banku Spółdzielczego z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

System kontroli wewnętrznej obejmuje:

- 1) mechanizmy kontroli ryzyka,
- 2) badanie zgodności działania Banku Spółdzielczego z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
- 3) audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielnię System Ochrony Instytucjonalnej (SSOZ)

Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest dostosowany do wielkości i profilu ryzyka oraz stanowi podstawę bezpiecznego i stabilnego prowadzenia działalności. Kontroli wewnętrznej podlegają wszystkie obszary działalności Banku. Głównym celem kontroli wewnętrznej jest zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania Banku. Nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej sprawuje Zarząd Banku,

4. Opis polityki wynagrodzeń.

Bank posiada opracowaną przez Zarząd „Politykę wynagradzania pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Wolbromiu”, która określa zasady ustalania zmiennych składników wynagradzania osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka banku. Celem opracowania i wdrożenia ww. Polityki jest wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem i nie zachęcanie do podejmowania nadmiernego ryzyka jak również wspieranie realizacji strategii i ograniczanie konfliktu interesów.

Do stanowisk kierowniczych nie zalicza się w Banku osób, które nie mają istotnego wpływu na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Wolbromiu.

Do stanowisk istotnych o których mowa w §24 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów oraz w Rozporządzeniu 604/2014 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w Banku zalicza się:

1. Członków Rady Nadzorczej

2. Członków Zarządu tj.:

- Prezes Zarządu
- Z-ca Prezesa Zarządu
- Członek Zarządu – Główny Księgowy
- Członek Zarządu.

Z uwagi na fakt, że Bank nie udziela kredytów przekraczających 5 mln EUR oraz Bank nie posiada jednostek istotnych w rozumieniu Rozporządzenia 575/2013 PE, do stanowisk istotnych nie zalicza się innych stanowisk.

Zapisy ww. Polityki obejmują:

- Stałe składniki wynagradzania, rozumiane jako:
 - wynagrodzenie zasadnicze,
 - nagrody jubileuszowe,
- Zmienne składniki wynagradzania, rozumiane jako premia uznaniowa, nagroda, nagroda roczna (13-ta pensja).
- Zasady przyznawania i wypłacania zmiennych składników wynagradzania.

Wynagrodzenia przyznawane w Banku mają charakter wyłącznie pieniężny.

Rada Nadzorcza, raz na kwartał dokonuje monitoringu poziomu wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze, które mają istotny wpływ na profil ryzyka Banku.

Stosując zasadę proporcjonalności Bank wypłaca całość premii uznaniowej i nagrody rocznej po przyznaniu przez Radę Nadzorczą.

W 2017r. odbyły się 4 posiedzenia Rady Nadzorczej Banku, w ramach których m.in. podejmowano decyzje w sprawie wynagrodzeń.

5. Informacja o powołaniu komitetu do spraw wynagrodzeń.

W Banku nie powołano komitetu do spraw wynagrodzeń zgodnie z art.9 cb ustawy Prawo Bankowe, komitet do spraw wynagrodzeń działa w banku istotnym. Bank Spółdzielczy w Wolbromiu nie spełnia warunków zawartych w art.4 pkt 35 ustawy Prawo Bankowe.

6. Informacja o spełnianiu przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu Banku Spółdzielczego w Wolbromiu wymogów określonych w art. 22aa ustawy Prawo bankowe.

Członkowie Zarządu podlegają ocenie odpowiedniości, uwzględniającej kryteria dotyczące reputacji oraz kompetencji (kwalifikacje, doświadczenie zawodowe, właściwość postawy wobec pełnionej funkcji).

Rada Nadzorcza na posiedzeniu w dniu 28.04.2017r. dokonała oceny pracy Zarządu oraz kwalifikacji do pełnienia powierzonych funkcji, w pełni podtrzymała dotychczasową, pozytywną ocenę Zarządu i jego poszczególnych członków. Wiedza, umiejętności, wykształcenie i doświadczenie aktualnych członków Zarządu gwarantuje właściwe pełnienie funkcji w zarządzie oraz daje pełną rękojmię należytego wykonania powierzonych obowiązków. Rada dokonując oceny nie stwierdziła czynników, które mogłyby poddawać w wątpliwość reputację i niezależność w pełnieniu funkcji. Rada pozytywnie oceniła zdolność i kwalifikacje Zarządu i jego poszczególnych członków do zarządzania wszystkimi rodzajami ryzyka na jakie narażony jest Bank poprzez prowadzenie działalności.

Oceny członków Rady Nadzorczej dokonuje się na Zebraniu Przedstawicieli. Ostatnia ocena została przeprowadzona w dn.28.06.2017r. Komisja do spraw oceny odpowiedniości dokonała oceny indywidualnej kwalifikacji i reputacji poszczególnych członków Rady Nadzorczej oraz oceny kolegialnej Rady Nadzorczej działającej jako organ. Po dokonanej analizie informacji zawartych w oświadczeniach poszczególnych członków Rady Nadzorczej stwierdziła, że poszczególni członkowie Rady Nadzorczej dają rękojmię ostrożnego i stabilnego sprawowania nadzoru nad zarządzaniem Bankiem oraz posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizacji czynności nadzorczych. Komisja oceniła, że wszyscy członkowie Rady posiadają odpowiednie kwalifikacje i reputację do pełnienia funkcji w Radzie Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Wolbromiu.

Wymogi określone w art. 22aa ustawy Prawo bankowe zostały przez wszystkich członków Rady Nadzorczej i Zarządu Banku spełnione. Przeprowadzona ocena odpowiedniości była pozytywna, wszyscy członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu dawali rękojmię należytego wykonania powierzonych im obowiązków.

Oświadczenie Zarządu

Zarząd Banku Spółdzielczego w Wolbromiu niniejszym oświadcza, że ustalenia opisane w Ujawnieniu są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko	Podpis
29.05.2018r.	Witold Myszor	Prezes Zarządu Banku	 PREZES ZARZĄDU BANKU Witold Myszor
29.05.2018r.	Zofia Mydlarczyk	Zastępca Zarządu Banku	 Z-ca PREZESA ZARZĄDU BANKU Zofia Mydlarczyk
29.05.2018r.	Bożena Kozieł	Członek Zarządu – Główny księgowy	 CZŁONEK ZARZĄDU GŁÓWNY KSIĘGOWY Bożena Kozieł
29.05.2018r.	Barbara Pacia	Członek Zarządu ds. kredytów	 CZŁONEK ZARZĄDU BANKU Barbara Pacia